կան պիտանի տեղեկութիւններ տալ։ Այլ ըստ որում հասարակաց ընթեռնլի և նորագոյն պատմութիւնք՝ է իր գրոց երկրորդ հատածը, որ է պատմութիւն Թաթարաց արշաւանացն 'ի Հայս, որ և հեղինակիս բուն նպատակն եղած է, ինչպէս ինքն ալ յայտնապէս նախաշաւիղ կ'անուանէ անկէ առաջ պատմածները. յորում հարուածոց և կոտորածից պատմութիւններէն դուրս կան նաև հետաքննելի և զուարճալի յիշատակութիւնք. ինչպէս են նկարագրութիւն Թաթարաց բարուց և լեզուին, և ճանապարհորդութիւն Հեթմոյ արքայի առ Բաթու ղանն, և այլն։ իսկ մնացեալ աւաղելի պատմածներուն մէջ թէպէտ և չըլլան մեր ազգայնութեան կրակը գրգռող և արծարծող լուցկիք, սակայն և այնպէս ազնուական սիրտ մը չկրնար անտես ընել իր հայրենեաց գլխէն անցած որ և է դիպուածքը. անոյշ է լալ իսկ իր հարազատ սիրելոյն հետ՝ քան խնդալ ընդ օտարս։

Հեղինակին պատմական մթութիւնները լուսաբանելու և քանի մը վրիպակներն ուղղելու համար կարևոր սեպուեցաւ ծանօթութեամբք հրատարակել Պատմութիւնս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

Պր. Ադոլփոս Պէրժէ Տփխիսի Ռուսաց կառավարութեան մեծ պաշտօնակալը, որ առանձին խնամքով մը եռեւէ է արևելեան տեղեկութեանց, ցուցակ մը շիներ է կովկասային երկիրներուն մէջի հայազգի ժողովրդեան։ Նոյն ցուցակն ընդունելով իրմէն Վիկտոր Լանկլուա՝ ուսումնական և հայերէն լեզուիս հմուտ Գաղղիացին, մեզի յուղարկեց փափաքելով որ Բազմավէպիս միջոցաւ ազգայնոց հաղորդենք։

	ԸՆԴՀ. ԲՆԱԿԻՉՔՆ	ՀԱՅՔ ԱՌՀԱՍԱՐԱԿ
Կառավարութիւն Տփխիսի.	542,201	104,090
» Պաքուի.	778,120	125,961
» Երևանի.	403,452	209,130
» Քութայիսի.	345,419	38,668
Դաղստան	. . .	489
Ստաւրոփոլ	. . .	15,625
Գումարն	2,069,192	493,963

Որով բոլոր կովկասային երկիրներուն մէջի բնակչաց ընդհանուր Հայոց թիւն է 493,963

որոց մէջ Հռոմէականք են 14,323

իսկ Կաթուղիկոսականք 479,640

Ասով կը տեսնուի որ կովկասային երկիրներուն բնակչացը հարիւրին քսան ու երեքն մեր ազգայինք են։